לק"י

תקוני שבושים וחסרונות בפירושי ה"תאג"

"כתר תורה" שיצא לאור בשנת תשי"ט בירושלים
ובו מרובים השבושים והחסרונות בהדפסת שני הפירושים :

מרפא לשון
פירוש לתרגום אונקלוס
מאת
הרב הגאון יחיה קורח זצ"ל

נוה שלום
פרוש לתפסיר רס"ג
מאת
הרב הגאון עמרם קורח זצ"ל

הגיה והוציא לאור
יחיה בכמוהר"ר עמרם קורח נ"י

ירושלים תובב"א | ערך: מאיר קורח נ"י | כסלו תשמ"א

ל

מבוא

בשנת תשי״ט הוציא לאור יוסף חסיד מירושלים את „ספר כתר התורה ה„תאג״ הגדול חמשה חומשי תורה״ הכולל כפי שציין בשער „חמשים״ מפרשים וביניהם שני הפירושים של מו״ז ושל א״א „מרפא לשון״ ו„נוה שלום״.

לבקשתו של המו״ל השאלתי לו את הפירושים הנ״ל ואף ממנתי הוצאות העתקתם וזאת לצורך מהדורה אחת וללא קבלת כל תמורה, כשהופיעו הספרים נדהמתי לקרוא מעבר לשער כי המו״ל הקנה לעצמו וליורשיו אחריו את כל הזכויות ובכלל זה גם „כל כתבי יד שסדרתי מחדש״, כמובן ש„הקניה״ זו אין לה כל תוקף לגבי שני הפירושים הנ״ל.

חמורה אף היא העובדה שפירושים אלה הוצאו לאור ללא הגהה וזאת למרות דברי השבח של המו״ל בדף השער.

השבושים והחסרונות בשני פירושים אלה היו מרובים והדירו שינה מעיני וזאת משום שסרסו את כוונת המפרשים, הטעו וגרמו מבוכה לקורא.

בראשונה חפצתי להוציא לאור את שני הפירושים הנזכרים במהדורה מתוקנת הכוללת גם את המקרא, ת״א רס״ג ורש״י, אך לא אסתיעא מילתא ולאחר שעמלתי הרבה בהגהה גמרתי אומר להדפיס חוברת זו ולהפיצה חנם בבתי־כנסת ולכל דכפין.

השבושים והחסרונות היו כאמור מרובים ומגוונים, חסרון מלים, חסרון משפטים, חסרון פסוקים, החלפת שורות בתוך הפירוש כשהמוקדם מאוחר והמאוחר מוקדם, שבושי מלים, סימון פסוקים לא מדוייק והעתקה בלתי נכונה הן של המקרא, הן של התרגום והן של התפסיר. רובם ככולם תוקנו בחוברת זו ואולם מעטים מהם, בעיקר אלה שבהם נראית בעליל הטעות בהעתקת המקור בטחתי בתבונתו של הקורא.

אשא תפילה בפי, שהצדיקים מו״ז וא״א שלכבוד התורה ולכבודם עמלתי ילמדו עלי ועל בני ביתי זכות ויושב מרומים ישלח לנו ולכל ישראל רפואה שלמה ונתברך בכל דרכינו.

יחיה במוהר״ר עמרם קורח הי״ו

שבושים וחסרונות

בהקדמת מו"ז הגאון יחיא קורח זצוק"ל לספרו מרפא לשון

עמוד	טור	בשורה מס'	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ד	ימני	29	שכל	חילוקי	שבוש
ד	שמאלי	25	חיים	כשמי	חסר

בפתיחת א"א הרב הגאון עמרם קורח זצ"ל לספרו נוה שלום

עמוד	טור	בשורה מס'	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ה	ימני	38	בחבוריהם	אולם בחבורי חכמי תימן לא הציץ מאורו וקרוב לאמר כי לא נראה להם ולא הופיע בגלילותיהם	חסר
ה	שמאלי	הערה 6	הקולמוס	יען לא שמעו ולא ידעו	חסר

במחברת הכללים להרה"ג יחיא קורח זצוק"ל

עמוד	טור	בשורה מס'	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ו	ימני	סוף כלל א'	בכ"מ	אלא צריך לחקור אחר הנוסחאות העיקריות ולקיימן ואפילו בלי טעם...	תוספת מיותרת
ז		25 כלל ז'	הכתוב	ללבוש	חסר

במאמר ברית הלשון

עמוד	טור	בשורה מס׳	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
י	ימני	9 מלמטה	שהגלנו	לבבל כן נאמר אנחנו עתה צדקה עשה עמנו הקב״ה שהגלנו	חסר
י	שמאלי	1	כח הדבור	לכלי הדבור	חסר
י	שמאלי	3	כאם	היולדת	חסר
י	שמאלי	15	להביא	ראיות	חסר
י	שמאלי	24	בלה״ק	בריאות וטובות כמו שנבראו במעשה בראשית בקומתן וצביונם והם כמו	חסר
י	שמאלי	13 מלמטה	אין	למעלה	חסר
יא	שמאלי	22	שנית	חזרו	חסר

ספר בראשית — מרפא לשון

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ב	בראשית	א	א	עקילס	זה הוא אונקלוס שסידר התרגום אמר זה ע״פ טעם התרגום וזהו טעם מה שתרגם בקדמין ברא ה׳ כלומר בתחילה פעל ולבסוף נתקלס ואצ״ל...	שבוש
ב	בראשית	א	א	שם אלקים	אבל כשהוא מתחבר עם שם אחר כמו ה׳ א-להים...	חסר
טז	בראשית	ב	ז	בעלי חיים	דהיינו כח הדיבור וטעם חיה חכמה כמו כי חיות הנה שת״ר ארי חכימן אנין וכן הדיבור.,.	חסר
יז	בראשית	ב	ז	שורה א	יש למחקה ומקומה בע׳ טז כנ״ל	שבוש
יח	בראשית	ב	טז	דהיינו	שנותן חיים לאוכליו	חסר
לד	בראשית	ה	כג	בדין הקל	שנמסר לבית דין	שבוש
לד	בראשית	ה	כג	ובדין חמור	שלא נמסר לבי״ד	שבוש
עט	לך לך	יב	יג	שבתחילה	יחיו את נפשו...	חסר
צד	לך לך	טו	טז	ודור רביעי	אל תעצבו לא אתם שלחתם אותי.	חסר
					ומהרתם והורדתם. ופירושה כמו אל הנה וע״ע מ״ש היא״ר ז״ל. יז) אשר עבר עדא, ה״ג ומלת אשר בלא תרגום	ומשובש
צו	לך לך	טז	ט	והתעני	ואשתעבידי ולא יתכן לתרג ואתעני שאין אדם מענה עצמו אלא בתענית והנה לשון המקרא על המסובב ולשון התרגום על הסיבה:	חסר

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
צו	לך לך	טז	יב	פרא ערוד	כל מה שכתוב בעמ׳ צה, כאשר השורה האחרונה של הטור הימני מקומה בשורה שלפני האחרונה בטור השמאלי	שבוש
צז	לך לך	טז	יב	ואף אנשא ואלו	לא הוסיף ואף, היה נאות לתרגם בלא חילוף הוא יהי צריך לכולא וכולא יהון	שבוש
קמט	חיי שרה	כג	ו	מלא ימנע	דלא ימנע	חסר
רצג	מקץ	מא	ג	מבנין נפעל	וכעת לא מצאתי טעם מספיק לפרש המקרא עפ״י הת״ר בבנין נפעל אבל צ״ל	חסר
שד	מקץ	מא	נד	למיתי ה״ג	דלא כנ״א למיעל נה) ויצעק העם אל פרעה קדם פרעה ה״ג וכן ויצעקו	חסר
שכא	מקץ	מג	לג	אלא שאינה	בזמרה	שבוש
שלד	ויגש	מה	כד	ברכה שלא	יארע להם שום כעס ודאגה בדרך שכן דרך לברך היוצא לדרך ולהתפלל עליו שלא...	חסר

★

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
צה	בא	יב	מו	שלשון התרגום	נראה שהיא	שבוש
קעא	משפטים	כא	כד	שאין לוקחין כפר	אבל לוקחים כפר לשן ועין...	חסר
קעו	משפטים	כב	ה	ארי תפוק	נור ואינה בעלת דעת ובחירה ומה	חסר
					שלא תרגם ארי תפוק אישתא	חסר
רעד	תשא	לג	ג	אעלה בקרבך	טעם למ״ש לך עלה מזה ור״ל לך עלה מזה אל הארץ כי לא אעלה בקרבך ושם אשרה שכינתי	חסר
רעח	תשא	לג	טז	כנ״א משונן	דמשמע שיעשה הנפלאות של ישראל משונות משל אומות ואין כוונת הכתוב כן אלא שיעשה לישראל נפלאות...	חסר
רצז	ויקהל	לו	א	ודין	וכן נראה דעת מחלק הסימנים שהתחיל מכאן סי׳ לו שהוא כמו ויעש ויש חכמים בעיניהם...	חסר

★

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
יב	ויקרא	ג	א	לשם קדשים	דלשון זבח שלמים הוא כנגד תועלת האדם כמו שארז"ל שלמים שמטילים שלום...	חסר
סט	שמיני	יא	כא	קפיצין	אף באדם כמ"ש בב"ר פ' סה ורגליהם רגל ישרה שאין לה קפיצין פי' שאין להם...	חסר
עג	שמיני	יא	מג	וע"ע מש"ש	(מג) ונטמתם בם, ותסתאבון פון בהון, הוסיף מלת פון לומר שהוא דבוק לו. לא תטמאו בהם ור"ל...	חסר
קיח	אחרי	טז	ח	ה' באותיותיו	בגורל כמו בציץ ומ"מ לא מט"ז תרגם לשמא ד"ה שהרי תר' אשר עלה עליו הגורל לה', לשמא דה' ואצ"ל לשם השם ככתבו אף דבמקדש מזכירין השם באותיותיו לעולם...	חסר
קל	אחרי	יח	כ	(כ) ואל	אשת עמיתך...	חסר
קפז	בהר	כה	יד	ממכר לקנין	והוא שם הדבר שגופו מכור שהוא זבינא ואינו שם פועל המכירה שתרגם זיבון שא"כ...	חסר
קצג	בהר	כה	מז	תותב סמוך	לו, תרגמו ערל מפני הכפל הואיל והוא כן. או לעקר. ארמאי נקט שם ארמאי לפי שהתרגום הוא לשון...	חסר
רג	בחקתי	כו	כה	פירוש מלה	ולזה תרגם בפ' תולדות והיה כאשר תריד כד יעברון בנוהי על	חסר

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
					פתגמי אוריתא הוסיף בו פתגמי כיון שאינו פירוש מלה והיא"ר ז"ל...	
רה	בחקתי	כו	לא	על הקרבנות	שיקבל אותם השי"ת ברצון ויושיעם מצרותיהם לא יתקבלו...	חסר
רו	בחקתי	כו	לט	להבנת הענין	ובעל הטעמים הטעים הטפחה במלת אבתם אולי מפני חסרון מלת אשר, שהיל"ל	חסר
רח	בחקתי	כז	ב	וכן כי יפליא	לנדר נדר נזיר וכו' (והשורה הקודמת מקומה בעמ' רט לאחר המלה בפורסן...)	שבוש

✶

ספר במדבר — מרפא לשון

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
סו	בהעלתך	ח	כד	בפ' שאחריו	ואלו היה	שבוש
קנו	חקת	כא	יח	ז"ל ע"ש	יח) במחקק ספריא, צ"ע היאך הבי"ת משמשת במקום ה"א הידיעה	חסר
קפ	בלק	כד	א	הלך כפעם בפעם	דבק לוירא בלעם יבא הכל על נכון דעיקר ראייתו של בלעם	חסר ומיותר

✶

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ח	בראשית	א	טז	ואין להם	יסוד ולא...	חסר
יב	בראשית	א	כו	ולכך	תרגם וירדו	חסר
יח	בראשית	ב	יט	אסף	וקיבץ	חסר
עד	לך לך	יב	א	שיצא	אברהם	חסר
קכו	וירא	כ	ג	וכת"א	(ד) לא קרב אליה, לם ידן מנהא (דנא אלא אלש ומנה קרב) ותרגם כל הנגע בהר, וכל מן דנא בה...	חסר
קכז	וירא	כ	ו	הנך מת וכו'	פסוק ז הוא פסוק ד ומקומו קודם לך לך מארצך וכן פי' רשב"ם ומלת התעו לשון	שבוש
קכח	וירא	כ	יג	כמ"ש		
קכט	וירא	כ	טז	והוד'א אלכל	חיאלך והנה...	שבוש
שמא	ויגש	מז	ו	אשר לי	שאין שייך	חסר
שסז	ויחי	מט	כו	גברו	שבע שורות שהן המשך „נוה שלום" הניחום בפי' הראב"ע (וסיומם כמו ההרים בעמ' שסט)	שבוש

*

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
ח	שמות	ב	ה	קמלו	(ה) יד היאר	חסר
י	שמות	ב	יב	כה וכה	ימנה ויסרה ימין ושמאל וכן תרגם	שבוש
י	שמות	ב	יב	וכן תרגם	(במדבר יא, לא) ודרך ביאור...	שבוש
יג	שמות	ג	א	אחר המדבר	אלא טרף אלבריה	חסר
כח	שמות	ד	כ	שמקרא	זה	חסר
נח	וארא	ח	כב	לאן	מא יכרה	חסר
קב	בשלח	יג	יט	בראשית	(נ, כה)	שבוש
קכח	בשלח	יז	ו	אשר שם תבא	תכה וכעין זה	חסר
קכט	בשלח	יז	יב	נשואות בין	זרועותיהם (וארבע מלים נותרות שייכות לראב"ע)	שבוש
קמה	יתרו	יט	ט	ביום המחרת	כשאמר לו הנה אנכי בא אליך וכו' והיינו שכפל בסוף הפסוק	חסר ומשובש
קנא	יתרו	כ	ג	נעבד או	בלשון רבים מעבודאת	שבוש
קסו	משפטים	כא	י	שיבוא אליה	שהוא עת דודים עיין ראב"ע	שבוש
קסח	משפטים	כא	טז	וזהו ע"ד	הפשט אבל ע"ד ההלכה	חסר
קעה	משפטים	כב	א	במחתרת	פי אלנקב	חסר
קצד	משפטים	כד	י	וכו', הוא	שנאמר להלן	שבוש
קצד	משפטים	כד	יא	יראני האדם	וחי ואכלו ושרבו לאחר שירדו מההר כלומר	חסר
קצד	משפטים	כד	יב	לוחות האבן	אלגוהר (והשורה המיותרת מקומה קודם)	שבוש
רו	תרומה	כה	כט	(אלקצעה	אלצחפה וכפתיו ודרוגהא כמו קופה קטנה	שבוש

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
רט	תרומה	כו	א	עשר יריעות	ונכללות בשם משכן	
ריח	תרומה	כז	ג	בחירק הדלת	מלת צנאנה	חסר
רלח	תצוה	כט	ב	ערבית	ואולי מפני זה רשמו המעתיקים נקודה על הגימל והיא כמו רגיף	חסר
רמ	תצוה	כט	יג	גמיע אלתרב	החלב הדק	שבוש
רמט	תצוה	ל	ט	ונסך לא תסכו	ומזאגא לא תרשו כל נסך תר׳ מזאג לשון מזיגה כמו מסכה יינה ותר׳ תסכו תרשו לשון יציקה	חסר
רנח	תשא	ל	לד	שרפים	והוא המיץ העבה	שבוש
רנט	תשא	לא	ב	ואדעך בשם	וכת״א	חסר
רע	תשא	לב	כה	ויהיה	פרוע כמו ופרע	חסר
רעח	תשא	לג	טז	נוסחת תרגום	שלשה פסוקים	חסר
רפ	תשא	לג	כג	הבורא להסתכל	באור ההוא והשיבו כי תחלת האור עצומה לא יוכל לראותה ולא להסתכל בה שלא ימות	חסר
שיא	פקודי	לח	כד	כמשקל הזוז	אז יהיה...	שבוש
שטז	פקודי	לט	כד	כדרך שזירת	החוטים הכפולים	שבוש
שכא	פקודי	מ	יח	והניח	בו	חסר

★

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
כא	ויקרא	ד	כד	וזהו הוראת	יתור חטאת הוא	חסר
נט	שמיני	י	ג	ושתיק אהרן	וכתב בספר נור אלטלאם שבתרגום ירושלמי ושבח אהרן מלשון קול דממה דקה וזהו התרגום שהעתיק רמבם בפ׳ המשנה. (ט)	שבוש
סב	שמיני	י	יג	רפ״י	מהלכות	חסר
סח	שמיני	יא	יט	אלליל	ונקרא אצלנו זרט	חסר
צא	תזריע	יג	מא	אין הפרש	בדיניהם	שבוש
צא	תזריע	יג	מא	לשגגת	ההעתקה	שבוש
צט	מצורע	יד	י	מכיל	משקל שבעים זוז	חסר
קטו	אחרי	טז	א	ויקריבו	לפני ה׳ אש זרה	חסר
קכא	אחרי	טז	יח	ומן דם	אלעתוד מגמועין שמערה דם הפר לתוך דם השעיר עד שיתערבו יפה יפה ומזה מדם התערובת	חסר
קנו	אמור	כא	ט	וזנתה	ותחל מל׳ חילול עיין רש״י וראב״ע. את אביה וכו׳	שבוש
קנז	אמור	כא	יג	בתולה	לפי שהוא אסור לישא בעולה וכן אלמנה וכו׳.	חסר
קנז	אמור	כא	יד	ופאגרה	כמו וזנה עיין ראב״ע.	משפט מיותר
קעט	אמור	כד	כ	ותיבת בו	כמו	חסר
קפ	אמור	כד	כג	שנצטוו	עליהם	שבוש
קפג	בהר	כה	ה	ען	אמת׳אלה	שבוש

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
קפה	בהר	כה	יב	החולפת	(יב) את תבואתה, ג'לתהא מבאחא הפקד לכל בשביעית	חסר
קפה	בהר	כה	יד	ויניאו	בקצת נוסחאות	שבוש
רי	בחקתי	כז	ט	אותה שלמים	עיין רמב"ם פ"ה מהלכות ערכין (יא) אשר לא יקריבו, או מא לם יקרב מנהא, או שאינה ראויה להקרבה דהיינו בעלת מום ושעור הכתוב או אשר וכו' ודעת הגאון	שבוש
ריא	בחקתי	כז	טז	ושעורו בדרז"ל	שלשים סאין וחכמי לע"ר לא שוו בשיעור מדתו ויש ששיעורם קרוב למדת חז"ל.	חסר

★

ספר במדבר — נוה שלום

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
קמח	חקת	כ	יג	את ה'	כ'אצם בני אסראיל אלרסול בסבבה, אלרסול, משה, כמ"ש וירב העם עם משה והכתוב אמר	חסר

★

עמ'	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
יב	דברים	א	לז	חרי אף	וכן	חסר
				להתאחר	שתהיו רעים	מלה מיותרת
לז	ואתחנן	ד	כד	שהעונש הוא	הכליון	שבוש
לט			לד	ומלשון נס	כע"ש ונשא נס ותרגם במסת באעלאם מלשון נס וכמו ושים אותו	חסר
מ			לה	והמופתים וכו'	למראה עיניך הנה אתה ראוי לך וחובה עליך לדעת כי ה' הוא הא־להים וכעין זה תיב"ע	חסר
מה		ה	טו	מעבדות	מצרים נוסף	שבוש
נה		ז	י	עומד במקום	טהרה ונופו נוטה למקום טומאה, נקצץ נופו נמצא כלו עומד במקום טהרה, כך נפרעים מן הצדיקים מיעוט עונות שבידם בעוה"ז כדי שיירשו העה"ב שנ' והיה ראשיתך מצער וכו' ולמה רשעים דומים בעוה"ז בטובה שמשפיעים להם לאילן שכולו עומד במקום טומאה	שבוש והיפוך המשל והנמשל
סה	עקב	ח	ח		(ח) זית זיתון שם האילן והפירות, שמן זית	שבוש
סט	עקב	ט	יא	מקץ ארבעים	יום	שבוש
צ		יא	ב		קודם הפירוש של „יורשים אתם" ואח"כ עץ רענן	שבוש
קה	ראה	יד	א	אנתם	אוליא אללה רבכם כאלבנין	חסר

עמ׳	פרשה	פרק	פסוק	אחר המלה	צריך להיות	הטעות
קו	ראה	יד	ה	חיה	מבעלי הטלפים	שבוש
קו	ראה	יד	ה	אין להם קרנים	וכן הוא לשון	שבוש
קז	ראה	יד	ח	מותר ליגע בכל	הטומאות ולהתטמאות	שבוש
קכט	שפטים	יח	א	שאר שבט לוי	חלק וכו׳	חסר
קנה	תצא	כא	כ	גרגרנית	ומכוערת	שבוש
קעח	תצא	כה	ה	בפירושן	זה למפרע מזה כגון דשן לדשנו וכיו״ב	חסר
קעט	תצא	כה	יב	שאתה	חייב להצילו	שבוש
קצג	תבא	כז	טו	(טו)	מעשה	שבוש
קצה	תבא	כח	א	ותקבל דברי	ה׳	חסר
קצז	תבא	כח	יג	שפל	ונבזה אדנאב אלנאס ספלתהם (כ)	שבוש
רג	תבא	כח	נו	המפונקת	ובאות	שבוש
רכט	וילך	לא	כא	לבו אכ׳טאר	אפכאר וכו׳	חסר
רלט	האזינו	לב	יב	כמו כן ה׳	לבדו הנחהו	שבוש
רמז	האזינו	לב	לו	וכלא וכו׳	ואפס העזוב	חסר
רנה	ברכה	לג	ב	בתורה מאירה	מימינו	שבוש
רנט	ברכה	לג	יב	נחלתו דהינו	בהמ״ק וכו׳ והטעם שוה בכלן עיין רש״י וראב״ע	חסר ומשובש
רסב	ברכה	לג	כא	כי להקת	המחוקקים	שבוש
רסה	ברכה	לג	כח	באו׳צם	בטוחים	חסר

